עין משפט נר מצוה

נח א ב מיי' פ"ב מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ח:
נט ג מיי' שם הלכה ג:
ס ד ה מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה כג:
סא ו מיי' שם הלכה יא:
סב ז מיי' שם הלכה יב:

תנו רבנן [א] (א)אחרסן של זב וזבה פעם ראשון ושני טמא שלישי טהור בבמה דברים אמורים שנתן לתוכו מים אבל לא נתן לתוכו מים אפילו עשירי טמא רבי אליעזר בן יעקב אומר בשלישי אע"פ שלא נתן לתוכו מים טהור גמאן שמעת ליה דאמר מין במינו לא בטיל רבי יהודה ורמינהו (ד)גפשתן שטוואתו נדה מסיטו טהור ואם היה לח מסיטו טמא משום משקה פיה רבי יהודה אומר אף הרוטבו במים טמא משום משקה פיה ואפילו טובא אמר רב פפא שאני רוק דקריר: נתערב בדם הפסולין ישפך לאמה: במאי קמיפלגי אמר רב זביד בגוזרין גזירה במקדש קא מיפלגי דמר סבר גוזרין ומר סבר לא גוזרין רב פפא אמר דכולי עלמא גוזרין והכא בדם התמצית מצוי לרבות על דם הנפש קא מיפלגי מר סבר שכיח ומר סבר לא שכיח בשלמא לרב פפא היינו דקתני נתערב בדם הפסולין ישפך לאמה (או) בדם התמצית ישפך לאמה אלא לרב זביד ליערבינהו וליתנינהו קשיא:

מתני' דדם תמימים בדם בעלי מומין ישפך לאמה כוס בכוסות רבי אליעזר אומר אם קרב כוס אחד יקרבו כל הכוסות וחכמים אומרים האפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן ישפך לאמה הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה רבי אליעזר אומר יתן למעלה ורואה אני את התחתונים מלמעלן [ב] כאילו הם מים (ט) ויחזור ויתן למטה וחכמים אומרים וישפך לאמה זואם לא נמלך ונתן כשר

רש"י

חרסן [ג] **של זב וזבה.** עביט של מי רגלים ונשבר וחרסיו בלעו ממי רגלים [ד] הזבים והן מטמאין במשא שאע"פ שנבלעו טמאים כדתנן במסכת כלים (פ"ט מ"ה) ומייתי לה בגמרא דנדה [סב:] חרסן [ג] שבלעו משקין טמאין ונפלו לאויר תנור התנור טמא שסוף משקה לצאת בהיסק התנור: **פעם ראשון ושני.** כבסו ב' פעמים טמא שעדיין לא פלטו ממי [ה] רגלים שבו והן אחד ממעייני הזב (ה): **ג' טהור.** משנתן לתוכו מים שלשה פעמים טהור שפלטו מי הרגלים הנבלעין בו: **אבל לא נתן לתוכו מים.** אלא מי רגלים של אדם טהור להוציא את של זב הנבלעים בו טמא דמין במינו לא בטל: ופרכינן **מאן שמעת ליה דאמר מין במינו לא בטל רבי יהודה.** ושמע מינה מאן ת"ק דרבי אליעזר בן יעקב ר' יהודה היא וקאמר דמשקין הנבלעין בחרס בתלתא זימני פלטי: **ורמינהו פשתן שטוואתו נדה מסיטו טהור.** שהרי יבש הרוק ומשיבש אינו מטמא כדאמר במסכת נדה [דף נו.] מוכי [ו] ירוק כעין רקיקה: **ואם היה לח (היה) מסיטו טמא.** שהרוק הלח מטמא במשא: ה"ג **ר' יהודה אומר אף הרוטבו במים טמא משום משקה פיה** בתוספתא דמסכת טהרות. אף המלחלחו במים לאחר שיבש חזר הרוק להיות לח מחמת המים וטמא משום משקה פיה: **ואפי' טובא.** אפי' כבסו פעמים הרבה קאמר טמא: **שאני רוק דקריר.** טרישטריט"ש [ז] בלע"ז נכנס בפשתן בחזקה וקשה לצאת אבל מי הרגלים לא בליעי בחרס כולי האי: **בגוזרין גזירה במקדש פליגי.** אם עושין סייג בקדשים להרחיק מן העבירה ולא חיישינן להפסד קדשים שלא יפסיד את אלו בשביל סייג דאחרים קמיפלגי: **ת"ק סבר גוזרין.** הילכך נתערב דם כשר בדם פסול או בדם התמצית ואף על פי שאין בפסול ולא בתמצית כדי לבטל את הכשר ישפך לאמה גזירה דילמא אתי לאכשורי נמי היכא דיש בדם הפסול או בדם התמצית כדי לבטל את הכשר והאי דלא גזרינן הכא [ח] בנתערב בדם הבהמה או בדם החיה משום דחולין בעזרה לא שכיחי אבל פסולין שכיחי וכן תמצית שכיח דרבה על [ט] הנפש. ורבי אליעזר סבר אין גוזרין חשו [י] חכמים שלא להפסיד קדשים מחמת גזירה הילכך עד שיהא מן הפסול כדי שאילו היו מים לא היה ניכר דם הכשר בו מכשרינן ליה לזריקה: ה"ג **רב פפא אמר דכ"ע גוזרין והכא בדם התמצית מצוי כו': דכ"ע גוזרין.** דלא חשו להפסד קדשים ובנתערב בדם הפסולין דמילתא דשכיחא הוא לא פליג רבי אליעזר אלא בנתערב דם [יא] התמצית לחוד פליג ומשום דקא סבר דם התמצית של בהמה אינו מצוי להיות רבה על דם הנפש הילכך אמאי נגזור הוה [יב] ליה כנתערב בדם חולין דלא גזרינן ביה מידי משום דלא שכיח ות"ק סבר פעמים שהוא רבה על דם הנפש הילכך גזרינן ביה היכא דלא רבה אטו היכא דרבה ומיהו אם לא נמלך ונתן כשר דגזירה בעלמא הוא: **בשלמא לרב פפא.** דאמר לא פליג רבי אליעזר ברישא משום הכי לא עריב ותני להו ישפך [יג] דבסיפא פליגי ורישא דברי הכל: **אלא לרב זביד ליערבינהו וליתניינהו.** נתערב בדם הפסולים או בדם התמצית ישפך לאמה קשיא: **מתנ'** דם [יד] **תמימים בדם בעלי מומין.** מילתא דשכיחא היא וישפוך לאמה גזירה שמא [לא] [טו] ירבה עליו ויכשירוהו: נתערב כוס של דם בעלי מומין בכוסות של כשרין ואינו ניכר: **דמים הניתנין למטה.** מן החוט שנתערבו בדם חטאת שניתן למעלה: **רבי אליעזר אומר יתן למעלה.** מתנות חטאת ואף על פי שהתחתונים מעורבין בו הואיל ואינו מתכוין [טז]: **התחתונים למעלה.** רואה אני אותן כאילו הן מים. ומפני שמצוה להקדים עליונים לתחתונים כדאמר בפרק כל התדיר (לקמן דף פט.) שיהו כל החטאות קודמות לעולות [יז]: **יתן למעלה.** תחילה ואח"כ למטה ונתינת מטה תעלה לו לשפיכת שירים של חטאת ולהתחיל [יח] מתנות עולה: **ישפך לאמה.** דלית להו רואין ואין משנין בתחתונים בשביל להכשיר העליונים: **ואם לא נמלך ונתן כשר.** העליון דהא ניתן ממנו למעלה [יט] הניתנין

תוספות

שלישי טהור. מכאן מייתי רבינו תם ראיה בפרק שני דמס' ע"ז (דף לג.) גבי כסי פעם ראשון ושני אסור שלישי מותר דמיירי בהדחה לאחר ששתה בו העובד כוכבים דומיא דהך דהכא ולא כמו שפירש רש"י דמיירי בשתה בו העובד כוכבים מתחלתו פעם ראשון ושני קודם ששתה בו ישראל כלל ודוקא כלי חרס הוא דבעי הדחה שלשה פעמים אבל כוסות של עץ או של כסף אפילו בחד זימנא סגי: **רבי אליעזר בן יעקב אומר כו'.** מכאן ראייה לר"ת דמין במינו בטיל [כ] דקיי"ל (ו) משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי (ז):

אף הרוטבו במים טמא. פירוש מלחלחו במים וא"ת כי לא רוטבו נמי הא תנן בפרק דם נדה (נדה דף נד:) ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהיו מטמאין לחים ומטמאין יבשים ועוד מאי טעמייהו דרבנן וי"ל האי [כא] דקתני התם וכמה שרייתו בפושרין מעת לעת והכא בדלא הדר מעת לעת הילכך יבש טהור ומיהו נראה דרבי יהודה לאו איבש דרבנן קאי אלא אלח ולאשמועינן דאינו יוצא מטומאה ע"י שרייה אפי' במים טובא וכן משמע בתוספתא דקאמרי [כב] רבנן אף זה משנתנו לתוך מים ורבו עליו טהור: **במאי** קמיפלגי אמר רב זביד בגוזרין גזירה במקדש קמיפלגי. ואם תאמר מאי קשיא ליה במאי קמיפלגי לימא דפליגי ברואה אני דר' אליעזר מכשיר לזרוק משום דאמרינן רואה אני דם הפסולים ודם התמצית כאילו הם מים ורבנן אסרי דלית להו רואה אני ואסור לזרוק דם פסולין למזבח וכי האי גוונא פליגי בסיפא גבי ניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה והיינו טעמא נמי דמתן אחת במתן ארבע ויש לומר דלא משמע ליה דפליגי בהא מדלא פירש רבי אליעזר למכשר משום דרואה אני כדמפרש בסיפא אלא ודאי הני רבנן דהכא אית להו רואה אני וטעמייהו משום גוזרין תדע מדאיצטריך למיתני הך בבא כלל והויא לדם בעלי מומין דהשתא בניתנין למעלה ולמטה ששניהם כשירים לא אמרינן רואה אני בדם פסולין מיבעיא ואי משום רבי אליעזר דאפילו בדם פסול אית ליה רואה אני הוה ליה לרבי אליעזר לפרושי בהדיא ועוד נראה כמו שפירש [כג] לעיל (דף עז: ד"ה בדם) גבי בדם הבהמה או בדם חיה דבחולין ובפסולין ובתמצית מודו כולי עלמא דשרי לשם מים ולא אסרי אלא במידי דהקרבה כגון ניתנין למעלה בניתנין למטה ומתן אחת במתן ארבע דכיון דשניהם דמים כשירין אין לנו להתיר לשנות בדם כשר לזורקו על המזבח אפילו לשם מים כדי להכשיר את העליונים אבל בחולין ופסולין לא [כד] חיים אי שרי לזורקן לשם מים עם הכשר כיון דיש בילה אם כן על כרחין טעמייהו משום גוזרין [כה] אבל בחולין ובדם חיה דלא שכיחי בעזרה לא גזרי: **הכי** גרסינן דמר סבר גוזרין. אם נפרש דגזרינן היכא דאין בדם הפסולין כדי לבטל הכשר אטו היכא דיש בו כדי לבטל קשה דאם כן ניפלוג רבי יהודה בהא [כו] דאמר אין דם מבטל דם וכי האי גוונא פריך לקמן (דף פא:) גבי הניתנין בפנים שנתערבו בניתנין בחוץ וניפלוג נמי רבי אליעזר בהא אלא הכא גזרינן דילמא אתי לאכשורי דם הפסולין לזריקה בעינייהו וכן דם התמצית והך גזירה שייכא אפילו לרבי יהודה [כז] וכן פירש בקונטרס לעיל על משנה זו והא דלא גזרינן בדם הבהמה ובדם החיה משום דההוא לא אתי למיטעי לאכשורי בעיניה ומיהו לרב פפא דאמר בדם התמצית מצוי לרבות על דם הנפש קמיפלגי אי אפשר לומר כן דעל כרחין גזר היכא דלא רבה אטו היכא דרבה והך גזירה ודאי לא שייכא לר' יהודה [כח] משום דמינו הוא: **רב פפא אמר דכולי עלמא גוזרין.** כן כתוב בספרים ור"ת מצא בספר ישן דכולי עלמא אין גוזרין ומפרש אין גוזרין דילמא אתי למיזרקיה בעיניה דהא לא אתי למיטעי והא דאסרינן בפסולין גוזרין מיעוט אטו רוב ומודה בהא ר"א משום דשכיחי ופי' זה משובה וסוגיא זו משובה וגירסת הספרים עיקר: (ח) **אמר** לו ר"א הרי הוא עובר על בל תגרע. לא ס"ד דר' אליעזר שיקשה לו ר' יהושע מבל תוסיף משום [כט] דרואה אני כאילו הוא מים ור' אליעזר שהשיבו לפי דבריו של רבי יהושע השיבו דלית ליה טעמא רואה [ל] אני לשם מים: **תנן התם במסכת פרה צלוחית שנפל לתוכו מים כל שהוא כו'.** חומרא דמי חטאת הוא דמדאורייתא [לא] בטל ברובא:

מסורת הש"ס

א) תוספ' לטהרות פ"ה ה"ג, ב) עי' ירוש' תרומות פי"א ה"ד, ג) יבמות פב. מנחות כב: כג: חולין לח: לט: ק., ד) תוספתא טהרות ספ"ל, ה) זבים פ"ה מ"ז, ו) עירובין סב וש"נ, ז) [וע' תו' חולין לז. ד"ה אמר רבא], ח) שייך לדף שאח"ז.

גליון הש"ס

מתני' ויחזור ויתן למטה. עיין לעיל דף עו ע"ב תוד"ה ואי:

לעזי רש"י

טרישטרי"ט טרישטריש"ט. מחלחל.

שינויי נוסחאות

א] גי' ש"מ תנן התם חרסין. וכ"ה בד"ו רפ"ט וש"ח. ונוסח מוטעה הוא (דק"ס). דאינו משנה בשום מקום: ב] צ"ל למעלן (*ב"ש): ג] חרסין (*שמכ"י): ד] צ"ל רגלי הזב והן כו' (*שמכ"י): ה] מימי (כתה"י): ו] צ"ל וכי (*ש"מ): ז] פי' מחלחל (לעזי רש"י): ח] צ"ל הכי (*ש"מ): ט] צ"ל על דם הנפש (*ש"מ): י] צ"ל דחשו (ש"מ): יא] צ"ל בדם (*ש"מ): יב] צ"ל דהוה (ש"מ). [בכתה"י כלפנינו]: יג] תיבת ישפך נמחק (ש"מ. כתה"י): יד] בכתה"י של רש"י לעיל עח ע"א נמצאו שני דיבורים השייכים כאן, דם בדם בעלי מומין ישפך לאמה. ובהא לא פליג ר' אליעזר דעבר בזריקתו משום לא תקריבו: נתערבו כוסות בכוסות. כוס דם בעל מום בכוס דם כשר שאין ידוע איזהו כוס כשר. ואמנם בכתה"י של רש"י כאן איתא כפירש"י שלפנינו: טו] תיבת לא ליתא בכתה"י ודפס"י. ועי' טס"ק [ע"ד רש"י לעיל ד"ה גזירה] שהכריח כהגי' הישנה: טז] מתכוין לתת התחתונים כו' כצ"ל והד"א (ש"מ): יז] לעולות יתן כו' הד"א (צ"ק): יח] צ"ל ולתחילת (*ש"מ): יט] בש"מ נוסף דסברי יש בילה ויחזור ויתן למטה: כ] בטיל ברובא דאורייתא דקאמר הכא שלישי אע"פ שלא נתן לתוכו מים טהור וקיי"ל משנת כו' כצ"ל (ש"מ): כא] צ"ל הא קתני (ש"מ וצ"ק): כב] דקאמרי ליה רבנן (ש"מ): כג] צ"ל שפירשתי (שמכ"י): כד] לא חיישינן אי [illegible]

ליקוטים

[illegible]

מוסף רש"י

משום משקה פיה. שהיא צריכה לשרות החוט תמיד ברוק (כתובות סא:) דקריר. לקמן (לח.) גבי בשר חטאת דקריר פירש"י, טרישטטרי"ט בלע"ז מתוך שהבשר עב נכנס בתוכו השומן בעומקו: ובמנחות (פג.) גרס' דקליר, ופירש"י טרשטיש"ט ונכנס הבלוע לתוכו מאד:

שיטה מקובצת

בגוזרין גזירה במקדש קמיפלגי. לר"א ודאי איצטריך טעמא דאין גוזרין, דאי הוי גזור כרבנן א"כ הוי ליה למימר ישפך לאמה אע"ג דאית ליה רואין, אבל הא קשיא לרבנן למה לי טעמא דגוזרין [הא] לית להו רואין מידי דהוי אניתנים למעלה שנתערבו בניתנים למטה דהתם לא שייך גזירה ואפ"ה אסרי רבנן משום דלית להו רואין. וי"ל דדוקא גבי כשרין שנתערבו בכשר לא אמרינן רואין ואין לזרוק דם הכשר שלא במקום הראוי לו כיון שהוא כשר וקבע לו מקום לזריקתו אין לשנות מקומו כדי להכשיר השני אפי' ע"י רואין, אבל הכא שנתערב בפסולים אפי' רבנן מודו דאמרי' רואין אי לאו משום גוזרין, מיהו בדם חולין לא גזרינן כיון דלא שכיח בעזרה כמו דם פסולין, ובסיפא דפסול דביעבד גבי דם בעלי מומין היינו משום דכ"ע מודו משום דמאיסי. עי"ל דדוקא בשניהם כשרים ומקומן חלוק חשיבות מצות וזריקתן למטה מעכבתן מלומר רואין כאילו הן מים, וכן גבי עולה באיברי חטאת חשיבות מצות אכילת דחטאת מעכבת מלומר רואין כאילו איברי חטאת הן עצים להקטירן, אבל גבי דם פסולין שאין בהם מצוה לא באכילה ולא בזריקה הילכך אפי' לרבנן אמרי' רואין, הילכך הוצרך הטעם לומר לרבנן משום גוזרין. ושמא זהו הטעם [עולה] לתירוץ ראשון. וגבי בעלי מומין אע"ג דלית בהו [חשיבות] מצות מ"מ כיון דמאיסי לא שייך להתיר ע"י רואין: רב פפא אמר כו'. וא"ת התינח לרבנן דפסלי כי איכא רוב הפסול או רוב דם התמצית משום דסברי דם מבטל דם, אבל לרבי יהודה דאמר אין דם מבטל דם א"כ אפילו יש רוב [illegible]

הכי טהור דהו"ל טומאה בלועה, ואמאי מפרש רש"י הכא כר"ל דטמא לפי שסוף משקה לצאת ושביק ר' [illegible] לק"מ, דבתר הכי מסיק התם רב פפא דבתרא הוא דהיכא דיכול לצאת והקפיד עליו להוציאו דברי הכל [illegible] והכא כיון דחזינן דמכבסו מוכח דמקפיד עליו וטמא לכו"ע כיון שיכול לצאת ע"י היסק, ומ"ש רש"י דבשלי [illegible] לא קשיא ממאי דאמרינן (ע"ז דף ל"ד ע"א) התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופנו לעולם, [illegible] שפירש"י שנשבר הכלי, טעמו דאל"כ היכי תני טהור, דמשמע טהור לגמרי, ואם הכלי שלם מה בכך שפלט [illegible]

[illegible] מים. דאי לא תימא הכי מאי קשיא ליה מבל תגרע יותר מבל תוסיף, וכמו שיאמר דלא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא [illegible] ודאי כמו כן הוא כדפירשנא (תוס' ריב"א. ב"ש): ד"ה תנן כו' חומרא דמי חטאת הוא כו'. נ"ב ול"נ דלאע"ג דאין [illegible] כמבטל ולעולם עומד בפסולו כל מקום שהוא, ובפגול ונותר שמצטרף להשלים לשיעורו ונהיה כמבטל לפי' הקונטרס [illegible] דאשכחן דמצטרפין לענין לא יאכל והא לא שייך הכא א"כ מדאורייתא נמי הוי (תוס' ריב"א ז"ל. ב"ש):

טמא ממגע זב, מש"ה הוצרך לפרש שנשבר וכלי חרס נשברו טהרו. ומה שפירש"י דמין במינו לא בטיל מבואר בגמ' דת"ק ר' יהודה הוא דס"ל מין במינו לא בטיל וא"כ פשיטא דלית הלכתא כוותיה אלא כראב"י דאפילו כבסו במי רגלים ג' פעמים הרי הוא טהור וכפירש"י דהתם. כך פירש הר"ש בפרקין דמייתי לה (חסדי דוד טהרות פ"ס):

מסורת הש"ס

א) עירובין ק. ר"ה כח: ירוש' עירובין פ"י ה"ד, פסחים פ"ג ה"ג, ב) ע' תו' בכורות סא. ד"ה והא (בסופו), ג) עי' ירוש' שם ושם, ד) לעיל עד. עז:, ה) [לעיל עז:] וש"נ, ו) פרה פ"ט מ"א, ז) לקמן לג. יומא יד. נדה ט., ח) [ר"ה יג:], ט) עי' ירוש' דמאי פ"ה ה"ד, תרומות פ"ד ה"ז, מע"ש פ"ב ה"ג, י) ירוש' יומא פ"ה ה"ד ע"ש, כ) לעיל עה. תוספ' פרה (פ"ח) פ"ט ה"ג, ל) לעיל לו וש"נ.

עין משפט נר מצוה

סג א ב מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה יא:
סד ג מיי' פ"ט מהלכות פרה אדומה הלכה ח:
ד מיי' פי"ב שם הלכה א:
סה ה מיי' פ"י שם הלכה ח:

מתני'

א) א הניתנין במתנה אחת שנתערבו בניתנין במתנה אחת ינתנו במתנה אחת (מהן) מתן ארבע במתן ארבע ינתנו במתן ארבע א] ב) מתן ארבע במתנה אחת ר"א אומר ינתנו במתן ארבע ר' יהושע אומר ינתנו ב במתנה אחת אמר לו רבי אליעזר הרי הוא עובר על בל תגרע אמר ליה ב] רבי יהושע הרי הוא עובר על בל תוסיף א"ל רבי אליעזר לא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא בעצמו א"ל ר' יהושע לא נאמר בל תגרע אלא כשהוא בעצמו ועוד א"ר יהושע כשנתת עברת על בל תוסיף ג) ועשית מעשה בידך כשלא נתת עברת על בל תגרע ולא עשית מעשה בידך:

גמ' ד) א"ר אלעזר לא הכשיר ר"א אלא שנים שנים אבל אחד אחד לא מתיב רב דימי ג] וחכמים אומרים אפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן ישפך לאמה אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא ה) אסברא לך מאי אחד זוג אחד וצריכא דאי איתמר בהא בהא קא"ר אליעזר משום דאיתעביד ביה כפרתו אבל בהא אימא מודי להו לרבנן ואי איתמר בהא בהא קאמרי רבנן אבל בהא אימא מודו לרבי אליעזר צריכא תנן התם ו) צלוחית שנפלו לתוכה מים כל שהו ד] ר"א אומר יזה שתי הזאות וחכמים ג פוסלין בשלמא רבנן סברי יש בילה ז) והזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות אלא רבי אליעזר מאי קסבר אי קסבר ח) אין בילה כי מזה שתי הזאות מאי הוי דילמא תרווייהו מיא קא מזי אלא קא סבר ט) יש בילה אי ה] קסבר ז) אין הזאה צריכה שיעור למה לי שתי הזאות אלא קסבר י) הזאה צריכה שיעור ואי קסבר אין מצטרפין להזאות כי מזה שתי הזאות מאי הוי ואי נמי מצטרפין להזאות מי יימר דמלא ליה שיעורא אמר ריש לקיש לעולם יש ו] בילה והזאה צריכה שיעור והכא במאי עסקינן כגון שנתערבו אחת באחת רבא ז] אמר לעולם יש בילה והזאה ד אין צריכה שיעור וקנסא ח] דקנסו רבנן כי היכי דלא משתרש ליה רב אשי אמר ט] אין בילה יזה שתי הזאות מיתיבי כ) רבי אומר לדברי ר"א ה הזאה כל שהוא מטהרת הזאה אין צריכה שיעור הזאה י] מחצה כשר ומחצה פסול

רש"י

הניתנין במתנה אחת. כגון דם בכור שנתערב בדם מעשר בין בבלול בין בכוסות: **ינתנו במתנה אחת.** קא סלקא דעתך השתא דאמרינן יש בילה וסמכינן עליה שיש במתנה זו משניהם ואם בכוסות יתן מתנה מזה ומתנה מזה: **מתן ארבע במתן ארבע.** כמו דם עולה בדם שלמים או בדם אשם ששניהם טעונין שתי מתנות שהן ארבע ושניהם תחתונים: **מתן ארבע במתן אחת.** כגון דם עולה בבכור שהן יא] תחתונים: **ר' אליעזר אומר ינתנו במתן ארבע.** ורואה יב] המתנות היתירות הניתנות מדם הבכור כאילו הן מים ואין זה בל תוסיף: **במתנה אחת.** משום בל תוסיף וידי עולה יצא ל) דכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר: **ולא עשית מעשה בידך.** ואינו דומה עושה מעשה ליושב ואינו עושה ואיסור בא מאליו: **גמ' וצריכא.** לפלוגי בתרווייהו ר' אליעזר ורבנן בבעלי מומין איברים באיברים וכוסות בכוסות: **דאי.** אשמעינן באיברים בההיא קאמר ר' אליעזר יקריבו משום דאיתעביד כפרתו בהכשר: **אבל.** גבי כוסות בכוסות יג] דעיקר בקלקול אימא לא: **צלוחית.** של מי חטאת המוקדשין שנפל לתוכה מים דעלמא כל שהוא: **ר' אליעזר אומר יזה שתי הזאות.** הבא להזות מהן על הטמא יזה שתים וטהר: **בשלמא רבנן סברי יש בילה.** כדתנן במתניתין אם לא נמלך ונתן כשר אלמא סמכינן אבילה ואמר יד] לא המתערב בלא מתערב בכולו ואין לך טיפה מזה שלא [יהא] בה מחבירו קצת והכא נמי נהי דיש בילה ויש בכל הזאה מן המים הכשירים טו]: **קסברי הזאה צריכה שיעור.** ואין כאן שיעור שהרי יש בה טז] מן הפוסלת ואי משום דמזה שתי הזאות קא סברי אין מצטרפין יז] אותו למלאות השניה שיעור החסר בראשונה: **אלא ר' אליעזר.** דבחדא לא סגיא ליה ובתרתי מכשר: **מאי קסבר אי קסבר אין בילה.** אין סומכין על כך דזימנין דלא מיבלבל בכוליה כי מזה שתי הזאות כו': **אלא קסבר יש בילה.** אי איפשר שלא יבלול יח] וסמכינן: **מי יימר דמלא ליה שיעורא.** שמא רוב שתיהן מן השאובין ואין בשתיהן כדי הזאה כשירה: **אמר ריש לקיש לעולם קסבר יש בילה.** כדשמעינן ליה במתניתין והאי דבעי תרתי משום דהזאה צריכה שיעור ומצטרף יט] להזאות. ודקשיא כ] מי יימר דמלא שיעורא: **הכא במאי עסקינן כגון שנתערבו אחת באחת.** שיעור הזאה מזו ושיעור הזאה מזו ונתערבו הילכך כי מזה שתי הזאות על כרחך מלי ליה שיעורא שהרי לא היו מן הפסולין כאן אלא כדי הזאה אחת והוא הזה שתים. ואחת באחת לאו דוקא נקט דאם היו מן הכשירים הרבה כל שכן דכשר כי מזה שתי הזאות דטופיינא דכשירין מהיכא תיתי למיפסל אלא משום פסולין נקט לה. ויש בילה גרס בדריש לקיש דכיון דאמר הזאה צריכה שיעור מאי דוחקיה למימר דלר' אליעזר אין בילה לאקשויי מתני' עלה ולאוקמי מתני' בשינויי דחיקא כא] כדלקמן: **רבא אמר לעולם יש בילה והזאה אינה צריכה שיעור.** ושתי הזאות דקאמר לאו למלויי שיעורא אלא קנסא הוא דלא נשתרש כב] שלא ישתכר בנפילה זו להרבות מימיו במים פסולין: **רב אשי אמר כו'.** הגירסא הזו כג] משובשת בספרים ונראה בעיני דהכי גרסינן רב אשי אמר מים כל שהוא תנן ואין בילה יזה שתי הזאות. וסבירא ליה לרב אשי הזאה אין צריכה שיעור כרבא ומיהו קנסא לית ליה הילכך אי הוה ס"ל כד] יש בילה בחדא הוה סגי ליה ושתי הזאות לר' אליעזר משום דקסבר אין בילה הילכך אי מדי חדא שמא אין כאן מן הכשירין כלום אבל כי מדי תרתי אי אפשר דליכא בחדא מינייהו מן הכשירין (כלום) דהא אין כאן מן הפסולין אלא כל שהוא. והיינו טעמא דלא משני בלישנא כה] דנתערבו אחת באחת דאם כן הוי משמע יש שיעור להזאה ואיהו אין הזאה צריכה שיעור סבירא ליה להכי דק לישנא דמתני' דקתני כל שהוא דאין לך בהזאות פחותה מכאן ואי אפשר שיהו כל כו] הזאות הללו מן הפסולין ואפילו הן קטנות מאד. ולקמן מותיב ליה ממתני' כז]: **לדברי רבי אליעזר.** דמכשיר בשתי הזאות: **הזאה כל שהוא מטהרת** כח]. דשמא אין אחת כט] מהן הזאה ברורה שלא יהא בה מן הפסולין אלמא ל] סבירא ליה דהזאה אין צריכה שיעור: **והזאה מחצה כשר ומחצה פסול.** ולא תימא הזאה כל שהוא היא דכשירה ומיהו לא יהיה עמה תערובת פסול אלא אפילו יש בה תערובת פסול מכשר. אלמא טעמא דר' אליעזר דבעי תרתי לאו משום צירוף הוא לצרפו לכשיעור דהא קתני אין צריכה וקשיא לריש לקיש:

תוספות

בשלמא רבנן קסברי יש בילה. פי' אפילו סבירא להו יש בילה מ"מ פסולין דהזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות וה"נ ה"מ למימר אין בילה ואין הזאה צריכה שיעור וכגון שנפלו מים בצלוחית כשיעור מי חטאת ובקונטרס פירש דרבנן סברי יש בילה כדתנן מתני' אם לא] נמלך ונתן כשר אלמא סמכינן אבילה ואמרינן לא המתערב בלא מתערב בכולן לב] ואין לך טיפה מזה שלא יהא [בה] מחבירו קצת וקשה אם כן מאי מספקא ליה לרבי אליעזר לידי' נמי נידוק ממתניתין דיש בילה דהא מכשר לכתחילה אלא על כרחין ממתניתין ליכא למידק דדילמא בעליונים לג] רובא מכשר רבי אליעזר וכגון שנתן למעלה כשיעור תחתונים ועוד כדמוקי לקמן לרבנן נמי אם לא נמלך ונתן כשר היינו דמים העליונים מיהו לקמן מוכיח יש בילה מדקתני לד] והתחתונים עלו לו:

אמר ריש לקיש לעולם קסבר יש בילה והזאה צריכה שיעור ומצטרפין להזאות. פי' בקונט' יש בילה גרסינן בריש לה] לקיש דכיון דאמר הזאה צריכה שיעור מאי דוחקיה למימר דלרבי אליעזר אין בילה לאקשויי מתניתין ולאוקמי מתניתין בשינויי דחיקי כדלקמן ועוד יש לדקדק אי אין בילה למה ליה למימר צריכה שיעור אפי' אין צריכה שיעור נמי:

כגון שנתערב אחת באחת. הקשה ה"ר חיים דביומא (דף יד.) ובנדה [פ"א] (דף ט.) אמר' אפי' למ"ד אין הזאה צריכה שיעור ה"מ אגבא דגברא אבל במנא צריכה שיעור וא"כ כשנתן אחת באחת והזה הזאה ראשונה ליכא בשניה שיעור במנא לו] ותירץ כיון דבתחילת הזאה ראשונה שהיא תחילת טהרתו איכא שיעורא במנא אין בכך כלום שהזאה ראשונה מצטרפת להזאה שניה וכי האי גוונא אמרינן גבי נטילת ידים (חולין דף קז.) דמרביעית נוטלין שנים ובחצי רביעית אין אחד נוטל ועוד י"ל דאחת באחת לאו דוקא כדפי' בקונטרס דאם היה מן הכשירין הרבה כל שכן דכשר דכי מזה שתי הזאות דטופיינא דכשירין מהיכא תיתי למיפסל אלא משום פסולין נקט לה: **רב** אשי אמר כל שהוא תנן. ואין בילה וסבר הזאה אין צריכה שיעור ואי יהיב חדא דילמא מן הפסולין הן אבל כי יהיב תרתי אי אפשר דליכא מן הכשירין וקשה דלמא כל שהוא דליכא שיעור הזאה והזאה צריכה שיעור ומצטרפת וסבר יש בילה דהשתא בין שתי הזאות על כרחך איכא שיעור הזאה מן הכשירין דלדבריו לז] נמי היאך יוכל להיות שלא יוכלו לחלוק הכל שהו לשתים. ברו"ך:

מוסף רש"י

הניתנין במתנה אחת. כגון דם הבכור שנתערב בדם בכור חבירו או בדם מעשר (ר"ה כח:) **ינתנו במתנה אחת.** ועולה אותה מתנה לזה ולזה (ערובין ק.). והרי יש בה משניהן ועולה לשניהן: **מתן ארבע במתן ארבע.** שלמים ואשם ועולה ותודה (ר"ה שם). **או:** דם חטאת זו נשפך לדם חטאת זו ינתנו ד' מתנות ועולה לזו ולזו: **ר"א אומר ינתנו במתן ארבע.** דקסבר קום עשה מלוה עדיף, אע"ג דבהאי מלוה איכא לד עבירה, דעבר אבכור אבל תוסיף, אתי עשה דחטאת, דכתיב ונתן על קרנות, ודחי לבל תוסיף דבכור: **ר' יהושע אומר ינתנו במתנה אחת.** כיון דקי"ל כל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר, הכא דלא אפשר סמכינן עלה אפילו לכתחילה ולא עברינן אבל תוסיף, ואי משום בל תגרע דחטאת, כדקאמר טעמא מוטב שיעקר בל תגרע מאליו שהוא יושב ואינו עוקר הלאו בידים, מעבור על בל תוסיף שהוא עוקרו בידים (ערובין שם) **אלא שנים שנים.** זוג זוג יקריבם דודאי איכא חד בהאי זוגא דהיתרא הוא וניתנה הקרבה זו ליקרב משום ההוא דהיתר ואי משום ההוא דספק איסורא איכא למימלייה באותו שקרב תחילה קודם שנמלך: **אבל אחד אחד לא.** שמא לא ניתנה הקרבה זו ליקרב דילמא האי דאיסורא הוא (לעיל עז: מכת"י) **לדברי ר"א כו' הזאה אין צריכה שיעור.** אגבא דגברא, כל שהוא שנותן עליו מטהרו (יומא יד.). דאי צריכה שיעור נהי נמי דיש בילה וסמכינן עלה דודאי יש בכל הזאה מן המים הכשרים ומצטרפין מה שבראשונה ומה שבשניה, מי יימר דאיכא שיעורא (לעיל עה.):

ליקוטים

הניתנין במתנה א' שנתערבו בניתנין במתנה אחת. לא משמע לן שום רבותא בהך רישא אלא מפרש ואזיל עד דאתי לפלוגתייהו דר' אליעזר ור' יהושע. ושמא אתא לאשמעינן דלא נימא דניבעי ב' מתנות אחת לשם קרבן זה ואחת לשם קרבן אחר (תוס' רא"ש עירובין ק.). מתן ד' במתן אחד. יש מפרשים בדבר זה דוקא שנתערבו דם בכור בדם שלמים ואע"פ שהבכור טעון בשתי מתנות שהן ארבע, ארבע ושתים שהן ארבע הכל בדין ארבע. ויש מפרשים דם בכור בדם חטאת שאין מפרש דם חטאת כל הניתנין למטה מן הסיקרא שניתנו למעלה לא כפר ובמקומו יתבאר. וכן יש מפרשים שנתערבו בחטאת וכגון שנתן מחטאת זו שלש מתנות ולא הספיק ליתן רביעית עד שנתערב בדם אחר של חטאת שלא נתן ממנו כלום. ואינו כלום שהרי בסוגיא זו הוזכר בכור, וכן שכבר נתבארו שחוזר ונותן על הקרן בעצמו אינו עובר בבל תוסיף (מאירי ר"ה כח:). ר"א אומר ינתנו במתן ארבע. וא"ת הא קעבר משום כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו. דליכא למימר דבר זה לא שייך למימר כל שממנו לאישים, [דהא] גבי לוג שמן של מצורע דפ' התערובות קריין הזאות שהזה מלוג השמן כל שממנו לאישים. ומיהו לר' אליעזר ניחא דאיהו אמר התם דהיכא דמקטירין לשם עצים או מזה לשם מים לא עבר בבל תקטירו, מיהו קשיא דאע"ג דקרינא ממנו לאישים מ"מ לא תקטירו לא שייך אלא בהקטרה ממש

והתם בזבחים איכא הקטרה דמקטיר הקומץ שקמץ מן השמן, אבל הכא במתנה שנותן הימנו אינו עובר משום כל שייך כל שממנו לאישים [אלא בדבר שמקצתו לאישים] ולא כולו בזה אסור להקטיר [השיריים] אבל הכא כל הדם ראוי להזאה לא שייך האי דינא (תוס' רא"ש עירובין ק.): אמר ר' יהושע הרי הוא עובר בבל תוסיף. הקשו בתוס' אמאי לא אמרינן דאתי עשה ודחי לא תעשה דמתן אחת דהא בעידנא דקא עבר בל"ת מקיים לעשה וא"כ לדברי הכל היל"ל שינתנו במתן ד'. ותירצו דבקדשים לא אמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה וכמ"ש בזבחים פרק דם חטאת גבי הא דתנן שאם פסולה היא תפסול ואם כשרה היא תאכל כחמור שבה

שינויי נוסחאות

א] בכי"מ נוסף מתן אחת במתן ארבע וע' ר"מ פסוה"מ פי"ב הי"א ורש"י לקמן פא ע"א ד"ה וכ"ת (דק"ס). וע"ע תוס' לעיל עו ע"ב ד"ה ואי: ב] נ"ל לו (*ש"מ): ג] בכתה"י רב ירמיה. וכ"ה לעיל עז ע"ב וע"ש בש"נ אות ה': ד] נ"ל שהן. וכן ברש"י (*ש"מ): ה] נ"ל ואי (*ש"מ): ו] גי' כי"נ לעולם אין בילה. וע' רש"י ותוס': ז] גי' הר"ש רפ"ט דפרה רבה. וע' רש"ק בדף לג ע"א (גליון). וכ"ג רש"י בכי"פ: ח] וקנסא הוא דקנסו (*ש"מ): ט] גי' כי"נ רב אשי אמר מים כל שהוא תנן ואין בילה ומשום שאין בילה יזה: י] נ"ל והזאה (*ש"מ): יא] נ"ל ששניהם (*ש"מ): יב] ורואה אני את המתנות (*ש"מ): יג] בכוסות שנתערבו קודם כפרה דעיקר כפרה בקלקול כצ"ל (ש"מ): יד] ואמרינן (*צ"ק): טו] הכשירים קסברי כו' הד"א (שמכ"י וצ"ק): טז] בהן מן הפסולות (כתה"י): יז] נ"ל מצרפין (ש"מ): יח] נ"ל יבלל בכולו וסמכינן עלה (כי"י וש"מ): יט] ומצרפין (ש"מ): כ] ודקשיא לך (*ש"מ): כא] דחיקי (ש"מ): כב] נ"ל נשתרש ליה (*ש"מ): כג] תיבת הזו נמחק (ש"מ): כד] ס"ל לר' אליעזר יש בילה (*ש"מ): כה] נ"ל כלישנא (שמכ"י וצ"ק): כו] נ"ל שתי הזאות (*ש"מ): כז] בש"מ נוסף ור"ל לא דייק לישנא דכל שהן לרבי אליעזר דמוקי לה שנתערב שעור הזאה ממים פסולין ונקט כל שהן משום רבנן (ע"כ גם בכתה"י בקירוב לשון) אבל לרבא דייק שפיר כל שהן דלא נתערב רק כל שהוא ויש בילה והזאה אין צריכה שיעור, קנס קנסו רבנן: כח] נ"א מטהרת ולא תימא דטעמא דאין אחד מהן וכו' מן הפסולין אלא ס"ל (גליון וכע"ז בח"נ): כט] בכתה"י וש"מ באחת: ל] בכתה"י וד"ו אלא: לא] אם לא נמלך כצ"ל (ב"ש): לב] נ"ל בכולו (שמכ"י): לג] נ"ל עליונים ברובא (ש"מ): לד] מדקתני אלו ואלו עלו לו כצ"ל (צ"ק והגריא"ח): לה] בדריש (ש"מ): לו] בש"מ נוסף כיון שנתערב אחת באחת: לז] נ"ל ועוד דלדבריו (ח"נ. ע"ש בדבריו). וע' צ"ק ושאר מפרשים שנתחבטו בכוונת דברי התוס':

שיטה מקובצת

ר"א אומר ינתנו במתן ד'. עי' תוס' בכורות דף (ס') [סא]. סוף ד"ה והא]: לא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא בעצמו. אבל עכשיו דאגב זריקת דם של מתן ד' הוא נזרק הוי לשם מים וליכא משום בל תוסיף. א"ל ר' יהושע לא נאמר וכו' אלא כשהוא בעצמו אבל כשהוא מעורב לא. כך נמצא בספר ישן (ב"ש): בשלמא (לרבנן) [רבנן סברי] יש בילה והזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות. ולכן פוסלין. וא"ת ויעשה הזאה אחת גדולה כשיעור שתי הזאות ויהא כשר דהא ודאי יש כאן שיעור מי חטאת, וי"ל דגזרי רבנן שמא לא יעשה הזאה גדולה כשיעור שתי הזאות אלא יעשה הזאה אחת כדרכה שיעור הזאה אחת. והא דקאמר יש בילה ר"ל אפילו אי סברי יש בילה מ"מ פסלי כדמסיק, ומכ"ש אי סברי אין בילה דמן הדין פסלי כי שמא הכל מן הפסול: לדברי ר"א הזאה כ"ש מטהרת וכו'. וא"ת תסגי בחדא, וי"ל דרבא מזה השניה משום קנסא ולרב אשי משום דאין בילה, אבל לר"ל קשיא דאמר דצריכה שיעור והכא קאמר דאין צריכה שיעור:

ועוד תניא בהדיא [א] הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה רבי אליעזר אומר יתן למעלה [ב] והתחתונים עלו לו ואי אמרת אין בילה אמאי עלו לו דילמא קיהיב עליונים למטה והתחתונים למעלה הכא במאי עסקינן כגון דאיכא רובא עליונים וקא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד הא תחתונים עלו לו קתני לשם שירים ת"ש נתן למטה ולא נמלך ר"א אומר יחזור ויתן למעלה והתחתונים עלו לו הכא נמי ברובא עליונים וקא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד והא תחתונים עלו לו קתני לשם שירים ת"ש [א]נתנן [ג] למעלה ולא נמלך [אלו ואלו מודים [ס] שיחזור] ויתן למטה ואלו ואלו עלו לו הכא נמי ברובא עליונים וקא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד [והא אלו ואלו עלו לו קתני] מי קתני אלו ואלו מודים אלו ואלו עלו לו קתני [ד] סיפא אתאן לרבנן דאמרי יש בילה תא שמע [ה]הניתנין במתנה אחת שנתערבו בניתנין במתנה אחת ינתנו במתנה אחת ואי אמרת אין בילה אמאי ינתנו במתנה אחת דילמא מהאי קיהיב ומהאי לא קיהיב כגון שנתערבו אחת באחת מתן ארבע במתן ארבע הכא נמי שנתערבו ארבע בארבע מתן ארבע במתנה אחת [ה]

תוספות

ועוד תניא הניתנין למעלה כו'. אלמא יש בילה בתוספתא דזבחים [ג] איתא והא דלא פריך ממתני' ניחא ליה לאקשויי מברייתא משום דוקא [כב] דתחתונים עלו לו [כג]: **הכא במאי עסקינן ברובא עליונים וקא יהיב למעלה שיעור דתחתונים ועוד.** לא מצי לאוקומא ברובא תחתונים ויהיב [כד] למעלה שיעור תחתונים ועוד דאי רובא תחתונים לא היה אומר רבי אליעזר יתן למעלה: **נתן למטה ולא נמלך ר' אליעזר אומר יחזור** [כה] למעלה. נראה דגרסינן [כו] ויחזור ויתן למטה מדמסיק עלו לו לשם שיריים [כז] דמה שנתן למטה קודם נתינתו למעלה פשיטא דאין עולה לשם שיריים: [ג] **מתן ארבע במתן אחת.** היינו שתים שהן ארבע כגון עולה או שלמים דלמטה דאי ארבע ממש כגון חטאת אמאי ינתן מתן [כח] אחת לר' יהושע הא רבנן סברי ישפך לאמה לפי שזה למטה וזה למעלה: הג"ה [ד] **כל תוסיף מהיכא.** תימה לי הלא במתנה אחת של בכור אי אפשר שלא יוכלו לחלק לשתים ואם כן דילמא יהיב מיניה לשתי קרנות דאע"ג דאין בילה זהו שיכול להיות מזה הדם לבדו והוא הדין במתנה אחת יכול להיות בה מדם זה ומדם זה ואי ליכא שיעור נתינה לשתי קרנות דלא היה רישומו ניכר לשתים אם כן היאך הקרבן נאכל דילמא חלקו לשתי קרנות ולא הועיל כלום וי"ל דיש שיעור לשתי קרנות וכיון דאין בילה אין כאן רק ספק בל תוסיף ומשום ספק זה לא יניח קרבנו ואפילו כי הוה נמי דמים [כט] מעורבים יחד הוה ספק והכי פריך נהי דנתערב ארבע באחד לא תיקשי מאין בילה אכתי [תיקשי] קושיא אחריתי דלא מתרץ דבל תוסיף בודאי ליכא. ברו"ך. ואם תאמר איזה בל תוסיף יש וליהוי מתנה שניה בשביל שיריים של בכור ואי עביד עוד שיריים בשביל עולה אין [ל] כלום אלא יעשה [לא] שיריים בשביל עולה (שתי מתנות שהן ארבע ויש לומר מתנה ראשונה) של עולה נכרת משתי לדין וזהו בל תוסיף דמתנה של בכור אינה רק מצד אחד אי [לב] נמי שיריים הוו באותו קרן של מתנה אחת (ארבע) מתנה שניה שבקרן שני הוי תוספת. הג"ה:

הא קתני אלו ואלו עלו לו. וליכא למימר לשם שיריים דאלו ואלו קתני משמע יוצא ידי דמים עליונים וידי דמים תחתונים: **כגון שנתערבו אחת באחת.** פירש בקונטרס שיעור מתנה מזה ושיעור מתנה מזה ודקתני ונתן [לג] במתנה אחת בשביל כל אחד קא אמר דהיינו שתי מתנות דנמלאו שתיהן במזבח ותימה מאי קשיא ליה נימא שנותן כל הדם במתנה אחת דאיכא מתרוייהו ממה נפשך וכי תימא [ס] משום דבעי מתנה לשם כל אחד לימא שנותן חצי הדם וחוזר ונותן חצי האחר ולמה ליה למימר כלל אחת באחת וכי תימא דפריך משום דצריך לשייר משני הדמים לשפיכת השיריים ופריך דדילמא מה שנתן היה מאחד מהן והשיריים מן השני דאע"ג דתחילת עולה מקום שיריים מכל מקום לא עשה כעיקר מצוותה אי נמי קסבר תחילת עולה לא מקום שיריים אם כן מאי קא משני שנתערבו בו [לד] אחת באחת [לה] ועוד (לימא) [למאי] דיהיב (למעלה) שיעור האחד ועוד אמאי לא פריך מרישא נתערב בדם הפסולין או בדם התמצית דילמא מאי דיהיב מדם הפסולין ושיריים [לו] אלא כיון דשיריים לא מעכבי אין לנו לפסול תערובת משום מצות שיריים ומיהו לקמן משמע שיש לפסול משום שיריים אע"ג דלא מעכבי דקאמר שיריים צריכין איטבלא ונראה לפרש דהכי פריך דילמא מהאי קא יהיב כו' דהבא ליתן לא יתן אלא שתי מתנות אחת משום זה ואחת משום זה ואם נאמר לו שיתן כל הדם לא ישמע לנו ולא דמי לנתערב בדם פסולין דשמא ישמע לנו כיון דידיע [לז] דפסול מעורב בו אבל הכא דשניהם כשירין לא ומיהו קשה דאם כן לעיל דקאמר דיהיב למעלה שיעור התחתונים ועוד לא ישמע לנו כיון דשניהם כשרים ועוד יש לומר דלשון מתנה אחת משמע [לח] אחת ולא יותר וכי משני שנתערבו אחת באחת כפרש"י מתנה אחת מכל אחת ולא דמי להא דלעיל דיתן למעלה ומוקמינן דיהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד דסתמא קתני יתן למעלה [טל] ולא מפרש כמה וכן בדם הפסולין ובדם התמצית:

רש"י

ועוד תניא. תיובתא לרב אשי דאמר טעמא דבעי תרתי משום דאין בילה הוא דשמעינן [ו] לרבי אליעזר דאית ליה בילה אלמא שמעינן מהנך תרתי מתנייתא דטעמא דר' אליעזר כרבא דבחדא נמי מיתכשר אלמא [ז] קנסא הוא: **הניתנין למעלה כו'.** קא ס"ד דם חטאת בדם עולה יתן למעלה להכשיר חטאת דמצוה להקדים עליונים לתחתונים כדאמר לקמן בפרק כל התדיר (דף פט.) ורואה אני את התחתונים למעלה כאילו הן מים ולרבנן ישפך לאמה: **והתחתונים עלו לו.** כשיחזור ויתן שיריים למטה לשם שיריים עלו לו ואף למתן דם עולה: **ואם אין בילה חטאת אמאי עלתה לו.** דלמא לא יהיב למעלה אלא תחתונים: **הכא במאי עסקינן כגון דרובא עליונים וקא יהיב למעלה כל שיעור.** שיש בו מן התחתונים ועוד דממה נפשך הוא [ח] יהיב למעלה מן העליונים ולהכי מוקי לה ברובא עליונים משום דלא מתרץ ליה והתחתונים עלו לו אלא בהכי כדמסיק לה למילתיה: **והא תחתונים עלו לו קתני.** קס"ד אף [ט] בעולה קאמר דעלתה ואי דיהיב למעלה שיעור התחתונים ועוד היכי מיתכשרא עולה דילמא כל מה שהיה בכאן מדם העולה נתן למעלה: ומשני דמאי תחתונים עלו לו דקאמר לשם שיריים דחטאת קאמר הצריכין לישפך ליסוד וכיון [י] דרובא עליונים כי נתן למעלה כשיעור תחתונים ועוד [יא] דאיכא מדם החטאת למעלה ולמטה אפי' כל הניתן למעלה מן העליונים הוא אכתי פש ליה מיניה למטה [יב] אבל אי לאו רובא עליונים כיון דיהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד כדי להכשיר החטאת תו לא מתרץ ליה התחתונים עלו לו אפילו לשיריים דדילמא כל דם העליונים למעלה ניתן ואין כאן שיריים או שמא כל דם התחתונים למעלה ניתן ואין כאן מעולה למטה כלום: **נתן למטה ולא נמלך.** דאי נמלך לרבי אליעזר הוה אמרינן ליה תן למעלה דמצוה להקדים עליונים לתחתונים [יג]בפרק כל התדיר (שם) ולרבנן ישפך לאמה: **יחזור ויתן למעלה.** ושניהם כשרין כדס"ד [יד] ולרבנן ישפך לאמה והעולה כשירה [טו] דאסור לשנות בתחתון מפני הכשר עליון ולא אמרינן רואין אותו למעלה כאילו הוא מים והכי תניא לה בתוספתא [ג]: **הכא נמי ברובא עליונים וקא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד.** ועליונים הוא דכשרים ולא תחתונים: ה"ג **והא תחתונים עלו לו קתני.** ולשון קושיא הוא: ומשני ליה **לשם שיריים** [טז]: **נתן למעלה ולא נמלך.** מתחילתו דאי נמלך הוה אמרי ליה רבנן ישפך לאמה שלא לשנות בתחתון [יז] דכיון דניתן למעלה אפי' חכמים מודו שיחזור ויתן למטה לכתחילה אם בא לימלך דאינו משנה בנתינה זו בעליונים שהרי מה שיש כאן מן העליונים שירים הן דרבנן אית להו בילה וכבר ניתן מן החטאת למעלה ומעתה מצות שיריים לינתן למטה כתחילת עולה: **ואלו ואלו עלו לו.** ושניהם כשרים: **הכא נמי כו'.** ולר"א דלית ליה בילה אין כשר אלא חטאת ולרבנן דאית להו בילה שניהם כשירין שהרי יש משניהם למעלה ולמטה: ה"ג **מי קתני אלו ואלו מודים אלו ואלו עלו לו קתני סיפא אתאן לרבנן דאמרי יש בילה ת"ש הניתנין כו'** ואין כאן הפסק משנה הכתוב בספרים: **מי קתני אלו ואלו מודים.** שאלו ואלו עלו לו אלו ואלו עלו לו הוא דקתני והך סיפא דקתני ואלו ואלו עלו לו לאו אהלו ואלו מודים קאי אלא רבנן [יח] דקאמרי לה דאית להו בילה אבל לרבי אליעזר אין כשר אלא עליון: **ינתנו במתנה אחת.** ורבי אליעזר [יט] איירי בסיפא ומתני' היא: **אחת באחת.** שיעור מתנה מזה ושיעור [כ] מזה וקתני ינתנו במתנה אחת בשביל כל אחד קאמר דהיינו שתי מתנות דנמלאו שתיהן במזבח: **ארבע בארבע.** שיעור ארבע מתנות בשיעור ארבע מתנות ודקתני ינתנו במתנות ארבע ארבע בשביל זה וארבע בשביל זה: **מתן ד' במתן אחת רבי אליעזר אומר ינתנו במתנת** [כא] **ארבע.** שמצוה להקדים מתן ארבע למתן אחת כדאמרינן בכל התדיר (שם) ורואה אני את תוספת מתנות הבכור כאילו הם מים:

וכ"ת

שלא במקומו]: לז] צ"ל דידוע דדם פסול מעורב (ש"מ): לח] משמע שיעור מתנה אחת ולא יותר וכי משני בעי למימר כפרש"י שיעור מתנה אחת כל"ל (ש"מ וב"ש). [בב"ש ליתא תיבת כפרש"י]: טל] למעלה סתם ו[...] לה שפיר דקיהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד והוי טפי משיעור מתנה וכן בדם כו' כל"ל

בשמת וארבע בארבע:

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פ"ב מהל' פסה"מ הלכה יג:

שיטה מקובצת

מסורת הש"ס

גליון הש"ס

שינויי נוסחאות

וכ"ם ה"נ בנמערב. מתנה אחת מן הכבוד בשיעור מתן [ט] ד' מתנות מן העולה ודקאמר יתנו בתמן ד' יתנו ממשתן קאמר שיהו ניתנין ד' ממנות ולמי מן העולה ואחת רבי יהושע למימר יש בילה ודיו במתנה אחת על שניהן ולא יעבור על כל פוסקי הלית ליה רואין: **הכא בל פוסיף מהיכא.** הרי אין כאן מן הכבוד אלא כדי מתנה [י]: **אלא אמר רבא.** כל הנך שנויי דשניק לך תשניין [יא] דולמי מתמנוים עלו לו דקתני בין לשם שיריים בין לתחילת עולה קאמר ומתני' דתמן ד' במתנה אחת בדאיכא טובא מכל חד קאמר ופ"ה לא תשמע מינה לר"ש יש בילה דתקשה לרב אחי לתיכא לשנויי [יב] הא מתני' דלעיל דעליונים ותחתונים ומתני' דתמן ד' בתחתון אלו נבולו פליגי אלא בתערובת כוסות וקאמר ר"ש דעליונים ותחתונים דיתן שניהם למעלה ולמטה ושניהם כשרין ורואה אני את דם (חטאת) [יג] כאילו הוא מים וכן בעולה וכבור ונתן ד' מכל כוס וכוס ורואה אני את המוספת כאילו הוא מים [יד](וכן בעולה ובכור) ורבנן לית להו רואין ישפך לגמרי. ומ"ג דהך פלוגתא בנבולו [טו] נמי איכא למיפלוגי בהכי [טז] ועוד פליגי נמי בית בילה ואין בילה מיהו הך [יו] מתניתא דקתני והתחתונים עלו לו למשמע ים בילה ומתני' נמי דקתני הרי הוא עובר על בל תוסיף דמשמע דבאיעריך טובא קאי ופ"ה מכשר למשמע [יח] דיש בילה ועכ"ל נמי נבולו קיימי לעולם לר"ש אין בילה לחי [יט] נבולו לא הוה מכשיר ר"ש לא נבכור ולא [כ] בעולה דלמא מהאי קא יהיב ומהאי לא קיהיב אלא ר"ש נמערבו ד' בתחת ד' בד' ועולה [כא] אלא ר"ש נמערבו ד' בד' ולא בתחתת ועולה אלא ברובע עליונים וקיהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד ותחתת לבדה תעלה לו. ולרבנן יפסך לגמרי דלית להו רואין: **שיקריב** [כב]. לרבנן נמי אין להו רואין ומתני' נמי רבי יהודה היא: **שר"ש אומר יקריב** [כג]. ואפי' לא קרב אחד מהם דלריש ד] מוס בס לא ירלו לכס בעיניה הוא [כד] מסמע הא ע"ש תעובדא ירלו בין בנבולו כו' ומדר' יהודה נשמע לרבנן דפליגי עליה בתמני' ומוקמי פלוגתא ברואין ואף [כה] בתחתת ועולה בין [כו] בכוסות קיימי וקתני לר"ש התחתונים עלו לו וגבי עולה ובכור נמי מכשיר בתמני' מלמא יש בילה: **ומאי רבי יהודה מניחא דר"ש.** דמוקי פלוגתא בנבולו מוס לחין בשר לר"ש [כז] אלא ג' ומתני' [כח] בין בנבולו בין בכוסות ומוקי לה רב אחי בבבא [כט] בעינן בנול כגון דרובע בשר וקיהיב במשהא שיעור בעלת מוס ועוד ל] אבל לרבנן דפליגי עליה דר' יהודה ומוקמי' לא] פלוגתא אף בהיכא דשניהם כשרין ומכשר להו לתרוייהו בכוסות פליגי ר"ש ורבנן ומש"ה מכשיר רבי אלעזר בתרוייהו דאי נבולו לא הוה מכשר אלא בעלת ועולה דתמני' דלעיל דאמרי רבנן יפסך לגמרי: אלא בתחלת תחתת ועולה. שתערבו לפני מתן דמם בההיא פסולי רבנן דלית להו רואין ואסור לשנות את מקומן לתת את העולה למעלה מן החוט מפני הכבר תחתת: **אבל סוף תחתת.** שתערב בתחלת עולה שתערבו (בו) שירי תחתת בתחילת עולה אין כאן מחלוקת ויתנם למטה מן החוט דמקום תחילת מתן עולה כשר לשירי תחתת ויזרקם לקיר המזבח ומהילהן שותתין ליסוד ואין כאן שיוי מקום: **לריכין אילטנא.** שיפכסם על גבי היסוד ממש העשוי כאילטנא ולא יזרקם לקיר הזקוף כמשפט עולה ובסוף תחתת ועולה נמי לרבנן יפסך לגמרי. ולקמן [ע"ב] מוקיע ליה מהא דתניא לעיל נתן למעלה ולא נמלך חלו ואלו מודיע שיחזור ויתן למטה: **עדיין היא מחלוקת.** לף בסוף תחתת ותחילת עולה דלמא חד מקום הוא ולר"ש לחית ליה רואין כשר ולרבנן יפסך לגמרי: **קדש פס.** בנבור כתיב ומשמע ליה פס בהוייתן יהו שתם נתערבו בדמים מחבירם לף מבדו את שמם ויקרבו ולרבנן מיתוקמא כגון שנתערב בתחתונים כמותו ולף בתחתת [לג] ומתי לאו דלתיערב בסוף עולה שהוא שיירים והולכין למקום שירי תחתת כדלתמרן בתיהו מקומן (לעיל נף.). **תן יסוד למזבח של עולה וקתני דתחילת בבור כשר בו לכתחלה שמקומו מקום תחילת עולה מלמא מקום תחילת עולה ותחלת בבור הוא מקום כשר לשפיכת שיריים לכתחלה: לף תחילת עולה ובבור.** דשניהם מקום אחד הם וכיון דלרבנן יש בילה שניהם בשיריו: **ומאי קא משמע לן.** קרא הוא"ל ומקום אחד להן: **דאין עונין מבטלין זה את זה.** ואפילו אחד מרובה על חבירו לף בטל המועט: **האי מוקמ מדם הפר ומדם השעיר נפקא לן.** בגמרות בהקומץ רבה (דף כב.) שמעריבין דם פר ודם השעיר [שלן] יה"כ בתתן [לד] דם קרנות המזבח הפנימי והדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה: **לריכא דנפקא ליה בו'.** ולקמן [ע"ב] מפרש פלוגתא בשמעתא: **והקריבו וזרקו מה ת"ל דם דם.** גבי עולה קאי בת"כ [ס] ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את דמו וזרקו [וזרקו את הדם] והקריבו בני אהרן את הדם וזרקו על המזבח אשר פתח אהל מועד: ממנה היה לו לומר ואין לריך לכתוב דם דמה יש לו לקבל וזורק ע"י שחיטה מה ת"ל דם דם: **מגין תחה לומר נתערב דם עולה בדם עולה בדם תמורה דם עולה בדם חולין שיקרבו** ת"ל

ה"ג **אבל סוף חטאת ועולה.** בשמתנה שניה של עולה מייתי שהיה בקרן מערבית דרומית דזה מקום שיריים של חטאת מבל במתנה ראשונה של עולה יפסך לגמרי מזרקת בקרן מזרחית צפונית ושיריים בקרן מערבית דרומית דלמא על שניהן ולא יעבור על כל פוסקי הלית ליה רואין: מיהו י"ל כיון דיסוד דרומי אינו מן הפסוק אלא מטעמת דבעי' בשמוך לו (לעיל דף נג.) דומיא דשיריס פנימיים ס"ל אין קפידא אם יתנם במזרחית לפונית להכשיר דם תחלת עולה וכן מוכיח קלת בשמוך גבי נתן למעלה ולא נמלך חלו ויתן למטה ובבא לאוכמי דמקום עולה מקום שיריס ומשמע אלא נתן עדיין כלל מתנות עולה (בלבדן) [לה] ס"ל יפנה דרך שמאל ויתן תחלה בקרן מערבית דרומית שהוא מקום שיריס ויתן שיריס בשתי קרנות: ס"ג [לח] **מאי קמ"ל.** תימה טובא קא משמע לן [לט] דיקרבו למר כדאית ליה ב' מתנות שהן ד' ולמר מתן אחד מע"ג דעבר על בל תגרע חלו בל תוסיף ושמא י"ל כיון דיהיב הכל מקום עולה מקום שיריים א"ל רב יוסף הכי [מ]אמר רב יהודה שירים צריכין איצטבא ומתקן קרנגו ובלא [מא] קרא נמי. גרו"ך: **תנאי היא איבא דנפקא לה מהבא ואיבא דנפקא לה מהבא.** תימה למה דוחק לומר תנאי היא דבהקומץ רבה (מנחות כב:) פריך ואימא על לחיכא מין ומינו ועולין קשיא לימא קרא קלא [מב] סס לישטרין לשם מין עניו למין ומינו ועולין תנהו לענין לעולין לחול אפילו טוי אלא מינו ועוד קשה להכא אליבא דר' יוחנן קיימא ותסס קאמר רבי יוחנן להכיא דרשה דולקח מדם הפר ועו"ק נימא לישטרין משום דס"ד שיפפך לומר כדי אלא יעבור על בל תוסיף ועל בל תגרע [מב] וע"ק דמאי אלא שמעתינו אלא בתערבו למטה בלמעלה דמוקה ר' יהושע דיפפך ומין משניס זה [מג] להכשיר זה ומתן אחת במתן ד' משניס ועובר על בל תגרע וכי תימא משום דמתן ד' אי אמרת יפפך מין שייך לאלם מחמיהם כגון בכור ומעשר שנפסל לבל עולה וחטאת שנפסל לאפשר לאלם מחמיהם יפפך עולה נדבה מאי לאיכא למימר ומינו [מד] ר"ל אלא דמי לשיניס למעלה בניתנים למטה אין לו לפסול בילים דם עולה להכשיר דם חטאת לבל הבא אלמינו פוסלו בילים אלא עומד במקומו [מה] אבל אלא תעשה אחת ומינו לר"ש דקשה לשניהם כשרין ומכשר להו לתרוייהו בכוסות פליגי אלא בתערובת כוסות ולא בתערובת בשר ודם ולא בתערובת בשר ומים ולא בתערובת בשר ויין ולא בתערובת בשר ודם ומים ולא בתערובת בשר ודם ויין ולא בתערובת בשר ומים ויין ולא בתערובת בשר ודם ומים ויין [מו] לבבד בתערובת בשר ודם ומים ויין ולא בתערובת בשר ודם ומים ויין ולא בתערובת בשר ודם ומים ויין ולא